

Fagetikk på nettet

Det fins ikke lukkede rom i cyberspace

Nina Dalen

spesialist i klinisk nevropsykologi

Fagetikken gjelder, også når en psykolog ytrer seg som privatperson på Facebook. Det grunnleggende etiske spørsmålet er om vi ville valgt samme stil og åpenhet i denne drøftingen dersom våre pasienter satt og lyttet?

KOMMENTAR: FAGETIKK

Som leder av Fagetisk råd får jeg innimellom spørsmål om hva rådet mener om at psykologer benytter sosiale medier til å diskutere faglige spørsmål. Det er nå mer enn ti år siden Fagetisk råd første gang behandlet en klagesak hvor en psykolog via sine websider diskuterte menneskesyn, politikk, psykologi og andre både faglige og ikke-faglige temaer. Noen ganger undertegnet han med navn og psykologtittel, andre ganger med navnet uten tittel.

ÅPEN SAMTALE: Mange psykologer er på Facebook og deler private ting som ikke har med yrket som psykolog å gjøre. Men man er likevel ikke fritatt fra fagetikkens krav om respekt for menneskers egenart, privatliv, rase, seksuelle legning og livssyn.

Illustrasjon: Arne Olav L. Hageberg

Noen opplevde hans vurderinger av andre menneskers svakhet som fordømmende og krenkende. Spesielt ble det fremhevet at det opplevdes ekstra belastende fordi det var en psykolog som uttalte seg. Psykologen mente at dette var en lukket side, og at de som ikke likte innholdet, kunne holde seg unna. Forumet var etter hans syn like lukket som en pub. Han mente også at det var stor forskjell på om han undertegnet som psykolog eller ikke, selv om innleggene kom fortløpende på den samme siden. Uten tittel oppfattet han seg som mer fristilt, og ikke som fagperson.

Så er samtalen overhørt, lovlig eller ulovlig, av «venners venner» som har blitt rystet over hva psykologene drøfter i det antatt «lukkede rom», og innholdet gjøres kjent også for Fagetisk råd

Fagetisk råd konkluderte med brudd på etiske prinsipper og viste i sin konklusjon blant annet til det ansvar psykologen har som representant for sin yrkesgruppe.

Millioner på Facebook

Nå mer enn ti år senere er mer enn 2,5 millioner nordmenn på Facebook. Du kan være medlem av mange grupper, og du kan gi din støtte til ulike formål; veldedige, politiske, kunstneriske, kommersielle og spøkefulle. Du kan også trekke diskusjoner inn i det antatt lukkede rom hvor du drøfter ulike temaer med en spesielt invitert gruppe venner. Det er vanlig at nettstedet som åpner opp for debatt og kommentarer, har sine etiske retningslinjer. Et eksempel på dette er nettiketterregler for psykologforeningen.no.

Det er mange psykologer på Facebook, inkludert undertegnede. Noen av mine venner der er psykologer. På Facebook forteller vi hverandre at vi har vært på ferie, har barn som har begynt på skole (forhåpentlig uten bilder av andres barn uten at dette er klarert), har vært ute og jogget, at vi liker den siste boka til en eller annen forfatter, og andre private ting som ikke har med yrket som psykolog å gjøre, og som således ikke berøres av fagetikken. Som privatperson er vi likevel ikke fritatt fra fagetikken, som viser til at vi skal vise respekt for menneskers egenart, privatliv, rase, seksuelle legning og livssyn.

Fagetikk på nettet

Spørsmålet er hva som skal til for å si at det har oppstått en situasjon som inneholder en relevant fagetisk problemstilling. Så fort psykologer uttaler seg om faglige spørsmål eller bruker sin psykologkompetanse i argumentasjonen, er vi forpliktet til å følge de fagetiske retningslinjene. Det er ikke forbudt å drøfte faglige spørsmål på nettet eller andre steder. For noen tiår siden sto det i våre etiske retningslinjer at faglige diskusjoner skulle holdes utenfor offentlighet og «henvises til fagpressen». Den gang hadde heller ikke pasienter innsyn i sin egen journal. Som kjent har dette endret seg. I dag ser vi det som positivt og ønskelig at psykologer er synlige i det offentlige rom og bidrar i samfunnsdebatten. Men når vi gjør det, har vi en forpliktelse til å integrere etiske vurderinger i det vi uttaler oss om.

I Fagetisk råd får vi fra tid til annen spørsmål om innholdet i diskusjoner psykologer fører på nettet. Det har blant annet vært tilfeller hvor psykologene tror de har ført diskusjonen i et lukket rom. Så er samtalen overhørt, lovlig eller ulovlig, av «venners venner» som har blitt rystet over hva psykologene drøfter i det antatt «lukkede rom», og innholdet gjøres kjent også for Fagetisk råd.

Respektløs blant venner

Et eksempel er psykologen som ber sine psykologvenner om veiledning i en vanskelig sak der han opplever det vanskelig å komme i allianse med en pasient. Saken var godt anonymisert, og det var lite sannsynlig at pasienten skulle kunne kjenne dette igjen. En av psykologens venner ble allikevel så rystet av diskusjonen, som hun mente var lite respektfull overfor pasienten, at hun tok kontakt med Fagetisk råd. Rådet ga tilbakemelding til psykologen om de etiske forpliktelsene, og minnet om ansvaret som psykolog og særlig viktigheten av å vise respekt for pasientens rettigheter og verdighet.

Et annet eksempel er diskusjon om andre faggrupper eller andre instanser, for eksempel samarbeid mellom PPT og BUP. Er det ok at psykologer blant sine venner på nettet gir uttrykk for mistillit til andre faggrupper eller instanser?

Det relevante etiske spørsmålet i denne saken er om vi ville valgt samme stil og åpenhet i denne drøftingen dersom våre pasienter satt og lyttet. Og har diskusjonen et saklighetsnivå som ville være egnet for en faglig diskusjon i avisen? Dersom svaret er nei på begge disse spørsmålene, er det allikevel greit at diskusjonen foregår bak det vi tror er lukkede dører? Er det psykologens ansvar dersom noen tyvlytter?

nina.dalen@aleris.no